

Par. 4 Wie waren onze voorouders?

Omstreeks het jaar 400 was Europa in rep en roer. Vanuit Scandinavië waren in de voorafgaande jaren al vele Germaanse stammen zuidwaarts getrokken (ongunstig klimaat) en hadden daardoor heel wat onrust veroorzaakt. Ca. 375 kwamen toen vanuit het Oosten ook nog de woeste Hunnen, die tal van Germaanse stammen op de vlucht joegen of aan zich onderwierpen. We noemen deze bewegingen de Grote Volksverhuizing. Het in zichzelf al verzwakte Romeinse Rijk kon dit alles niet meer doorstaan en in 476 viel de hoofdstad Rome.

Een nieuw tijdperk brak aan, een periode die we later ietwat minachtend de naam "Middeleeuwen" hebben gegeven.

De vraag rijst natuurlijk wat wij van deze Volksverhuizingstoestanden hebben onderzonden. Bijna zeker kunnen we daarop heel bondig antwoorden: "Vrijwel niets. In onze streken is het betrekkelijk rustig gebleven".

Voor de Volksverhuizing woonde hier een Germaans volk en dat was na de Volksverhuizing nog zo. Kleine verschuivingen hebben zich wellicht voorgedaan, maar we mogen gerust stellen, dat Westerwolde door haar ietwat gelsoleerde ligging tussen veen- en moerasgebieden veel Volksverhuizingssellende bespaard is gebleven. Wel kwamen we hier vrij sterk onder invloed te staan, of beter nog, heeft op de duur vermenging plaatsgevonden met een Germaanse stam, die in de Volksverhuizingstijd vanuit het tegenwoordige Sleeswijk-Holstein (Noord-Duitsland) naar het westen trok. Dat waren de Saksen. En Saksisch zijn wij geworden. Saksisch in hart en nieren. De bewijzen daarvoor zijn legio. We noemen er enkele, die illustratief genoemd mogen worden.

1. De huizenbouw hier was Saksisch: denk aan de Saksische boerderijen.
2. De taal was Saksisch: in 't Nederlands vond, om maar een voorbeeld te noemen, het Latijnse woord "vork" ingang, in 't Saksisch (en ook in het Westerwoldse dialect dus) bleef het woord "gaobel" eeuwenlang gehandhaafd. Pas de laatste jaren is het door invloeden van buiten langzaam gaan verdwijnen.
3. Het aloude landrecht van Westerwolde is op Saksische leest geschoeid.*)
4. De naam "Westerwolde" zelf is al van Saksische oorsprong. Het is immers een vreemde zaak, althans zo lijkt 't, dat een gebied in het noordoosten van ons land Westerwolde heet. Minder vreemd wordt het echter als men weet, dat het

*) Zie hiervoor ook het artikel "Wat mocht en wat niet mocht" van J.W. Hiskes in deel II.

landschap z'n naam hoogstwaarschijnlijk te danken heeft aan het feit, dat 't een bosachtig (wold = woud) gebied betrof, dat in het westelijke deel van Saksenland lag. Zulks in tegenstelling tot het aan de Elbe gelegen "Osterwalde".

De Saksen waren dus onze voorouders. Dan blijft evenwel de vraag, van waar de Saksen oorspronkelijk kwamen voor ze zich in Sleeswijk-Holstein vestigden. Hierop een bevredigend antwoord geven, is moeilijk, om niet te zeggen ondoenlijk. Slechts een paar sagen, grotendeels op fantasie berustende volksverhalen, werpen een niet erg verantwoord licht op deze vraag. Omdat zo'n sage op zich toch leuk is, laten we hier toch een tweetal versies volgen.

A. In het jaar 313 voor Chr. kwamen drie broers, die in het leger van de Griekse koning Alexander de Grote hadden gevochten, terug uit India: Friso, Saxo en Bruno. Na de plotselinge dood van Alexander hadden zij de vlucht moeten nemen voor de nieuwe machthebbers. Na vele omzwervingen belandden ze uiteindelijk in het Westeuropese kustgebied en ze kwamen tot de slotsom dat het hier goed wonen was. Zo werd Friso de stamvader van de Friezen, Saxo van de Saksen en Bruno van de Brunswijkers. Een afstammeling van Friso zou dan weer Gruno geheten hebben en de stichter zijn van de stad Groningen....

B. Neen, zo zegt een ander verhaal, Friso, Saxo en Bruno waren nakomelingen van Sem, de zoon van Noach. Oorspronkelijk woonden ze in Jeruzalem, maar door studie van de profetenboeken waren ze er achter gekomen, dat deze stad verwoest zou worden. Daarom namen ze de benen en kwamen tenslotte in onze streken terecht. Friezen, Saksen en Brunswijkers zijn derhalve van oorsprong Joden....

(Opm. Overigens werd in 1588 nog een geschiedenisboek in het Latijn over Groningen en Friesland uitgegeven te zijn, waarin de verklaring onder B. als de enige ware wordt voorgesteld. Het enige verschilpunt ligt in het tijdstip van de vlucht: volgens dit boek pas na de verwoesting van Jeruzalem in 70 na Chr.)